

УДК 330.366:338.245
DOI: 10.31733/15-03-2024/2/224-226

Олена СНІГОВА
старший науковий співробітник
відділу промислової політики
ДУ «Інститут економіки
та прогнозування НАН України»,
доктор економічних наук

ФОРМУВАННЯ ПЕРЕДУМОВ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ЯК БЕЗПЕКОВИЙ ПРІОРИТЕТ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Формування підґрунтя для стійкості економіки України в умовах ризиків довготривалої війни – безальтернативне завдання першочергової важливості у сфері забезпечення економічної безпеки, яке має вирішуватися одразу у багатьох напрямках та з використанням різноманітних наборів інструментів.

З метою вжиття заходів із забезпечення національної безпеки в економічній сфері протягом січня 2024 року було прийнято низку документів, спрямованих на підтримку підприємництва в умовах воєнного стану [2; 3]. Тим самим було закладено підвалини подальших кроків щодо зміцнення економічної безпеки з використанням підприємницького та промислового потенціалів країни.

Одним із таких напрямів зміцнення стійкості є Указ Президента України щодо започаткування Всеукраїнської економічної платформи «Зроблено в Україні», який набрав чинності наприкінці січня 2024 р. [1]. Актуальність створення такого майданчика для знаходження спільних рішень в умовах, коли проблема економічної стійкості для України повинна вирішуватися із застосуванням, перш за все, внутрішніх резервів, є наразі. Функціонування зазначеної платформи має сприяти знаходженню спільних економічних рішень та консолідації внутрішніх резервів на засадах забезпечення постійної комунікації, взаємодії та координації державних органів, вітчизняного бізнесу, включаючи представників релокованих підприємств, іноземних інвесторів, а також громадських об'єднань підприємців та експертів. Такий підхід сприятиме розробці інклюзивних механізмів захисту національних економічних інтересів України.

Проте дієвість ідеї платформи, безперечно, залежить насамперед від її змістовного наповнення. Терміни для вирішення поставлених Президентом України завдань щодо забезпечення роботи платформи, збирання пропозицій щодо бачення її сутності та місії, цілей та ключових завдань досить стислі. Тому після презентації первинно напрацьованої концепції варто розгорнути широке відкрите обговорення цілісного бачення платформи із долученням усіх стейкхолдерів бізнес-процесів в Україні. Спільна робота над реалізацією ідеї платформи дозволить сформулювати спільні уявлення та підходи, сприятиме зростанню відповідності очікувань бізнесу від діяльності такої платформи її практичним результатам.

Ідея створення платформи забезпечить формування та розширення можливостей вирішення проблем, що постали перед вітчизняними виробниками внаслідок війни РФ проти України, з використанням переваг платформної економіки та платформного управління. Тому її реалізація повинна передбачити створення як цифрового, так і фізичного просторів, покликаних спростити та структурувати взаємодію стейкхолдерів для вирішення проблемних питань, із використанням спеціалізованих сервісів з надання комплексних типових рішень, використання загальнодоступних для учасників платформи баз даних чи інших ресурсів. Зокрема, для опрацювання шляхів та механізмів захисту інтересів національного виробника в умовах воєнних ризиків необхідне пришвидшене синхронне вирішення вкрай різнопланових і різнорівневих завдань.

В складних умовах війни зростає також роль консалтингового супроводу ведення бізнесу, зокрема, для релокованих підприємств, які здійснюють відновлення своєї діяльності в умовах нових для себе локацій. Тому системне розв'язання проблемних питань на основі стандартизованих платформних рішень має поєднуватися із застосуванням індивідуальних підходів.

Тож Всеукраїнська економічна платформа «Зроблено в Україні» повинна стати постійно діючим консультативно-дорадчим органом, покликаним забезпечити об'єднання

зусиль влади та бізнесу, взаємодію усіх зацікавлених сторін для сприяння подоланню викликів вітчизняному бізнесу, спричинених збройною агресією рф. Як пріоритети слід розглядати сприяння налагодженню логістичних та інших бізнес-зв'язків, розірваних через повномасштабне вторгнення рф, консолідацію регіональних чинників організації промислового виробництва, стимулювання локалізації виробництв, сприяння просуванню продукції вітчизняних товаровиробників на світових товарних ринках.

Гостра необхідність вирішення низки проблемних питань вітчизняного бізнесу в умовах воєнного стану надає можливість сформулювати місію платформи як забезпечення в умовах воєнного стану практичної реалізації права на підприємницьку діяльність; лобіювання інтересів вітчизняних виробників у створенні сприятливого безпечного середовища для виробничої діяльності; створення прозорого та незабюрократизованого механізму постійної комунікації та координації взаємодії державних органів влади з суб'єктами господарювання, зокрема представниками релокованих підприємств, об'єднаннями підприємців, секторальними асоціаціями, іноземними інвесторами. Разом з вищезазначеним корисним для збереження та розвитку підприємницького потенціалу у воєнний період та за повоєнного відновлення буде поширення адаптованого до вітчизняних реалій найкращого міжнародного досвіду активізації підприємницької активності в кризовий період.

Зважаючи на визначальну роль промисловості в забезпеченні економічної стійкості та обороноздатності країни, особливого наголосу у діяльності платформи потребує просування промислової адженди в Україні з максимальним акцентом на збереженні вітчизняного виробничого потенціалу в умовах тривалого впливу воєнних викликів. Вирішення цих питань може відбуватися на засадах:

- формування у межах Всеукраїнської платформи «Зроблено в Україні» секторальних платформ вітчизняних виробників – майданчиків з обговорення та опрацювання спільних рішень з урахуванням специфіки секторальних економік;

- створення постійно діючих робочих груп для збору інформації щодо актуальних проблем промисловості, проведення засідань платформи для їх обговорення та пошуку шляхів вирішення, надання експертної підтримки та консультацій за галузями;

- спільного напрацювання інструментів відновлення та стимулювання ділової активності українських виробників в умовах значних воєнних викликів;

- забезпечення оперативної підтримки напрацьованих на платформі спільних рішень щодо подолання викликів воєнного часу для вітчизняного бізнесу через організаційні, економічні, нормативно-правові механізми.

Ефективність функціонування Всеукраїнської економічної платформи «Зроблено в Україні» залежить від її універсальності, що потребує формування екосистеми платформи таким чином, щоб напрацювання рішень та отримання консультацій відбувалося на галузевих майданчиках за видами економічної діяльності, розміром бізнесу (малі, середні, великі), регіонами за чітко окресленими проблемними структурними елементами, серед яких: «Кращі практики та шляхи їх впровадження/адаптації до умов України»; «Безпека бізнесу»; «Експертна підтримка виробників товарної продукції»; «Пошук бізнес-партнерів, встановлення бізнес-зв'язків для локалізації виробничої діяльності», «Експертна підтримка вітчизняного бізнесу в умовах довготривалих воєнних викликів».

Одним з перспективних напрямів активізації сучасної промислової діяльності з урахуванням євроінтеграційних орієнтирів України та, відповідно, одним із завдань для платформи «Зроблено в Україні» є необхідність врахування вимог декарбонізації – прискореного переходу до використання «чистої» енергії. Реалізація такого підходу потребує енергетичної трансформації промисловості, розвитку використання альтернативних джерел енергії та енергоефективних технологій, прискорення їх впровадження у виробничій діяльності, а також відмови від використання вугілля для енергетичних цілей. Така вимога є критичною для вуглецевозалежних підприємств територіальних громад, економіка яких базується на вуглевидобутку. Тож важливим аспектом діяльності платформи може стати консультування та всебічна підтримка промислових підприємств щодо впровадження «зелених» та «чистих» промислових технологій. Зокрема, в контексті впровадження сучасного європейського підходу справедливої трансформації вугільних громад шляхом організації інноваційних виробництв на базі елементів закритих вугільних підприємств, забезпечення перетворення промислового потенціалу реструктуризованих вугільних підприємств на активний ресурс залучення інвестицій. Актуальність такого напрямку діяльності платформи підтверджується не лише розширенням можливостей енергетичної

безпеки як складової економічної стійкості країни, але й значущістю складових декарбонізації у промисловій політиці Європейського Союзу.

Тож, основними практичними результатами функціонування платформи «Зроблено в Україні» для вирішення завдань забезпечення економічної стійкості країни на підставі збереження та розвитку виробничого потенціалу можуть стати:

- пошук бізнес-партнерів, встановлення бізнес-зв'язків для збільшення локалізації виробничої діяльності;
- напрацювання готових актуальних галузевих бізнес-кейсів для сприяння вирішенню проблем, пов'язаних зі зміною регіональних чинників промислового розвитку та необхідністю реорганізації енергетичного сектора, вугільної промисловості, здійсненням справедливої трансформації вуглецевозалежних регіонів та реорганізації промислової діяльності підприємств, розташованих на цих територіях;
- розробка нових програм підтримки виробників, планів розвитку переробної промисловості, удосконалення і розширення локалізації, сприяння доступу до дешевих кредитів і страхування воєнних ризиків;
- сприяння в отриманні доступу до фінансування, зокрема, до міжнародної грантової підтримки мікропідприємництва та малого підприємництва; надання консультаційних послуг з питань ділового адміністрування;
- розробка програм стимулювання попиту на товари українських виробників, зокрема закупівлю товарів вітчизняного виробництва, у т.ч. в рамках оборонних закупівель;
- просування українського продукту на світових, зокрема європейських товарних ринках.

Запропоновані переліки напрямів діяльності та структурних елементів платформи не є вичерпними. Вони мають переглядатися й розширюватися, виходячи зі змін безпекових та економічних умов, необхідності вирішення конкретних завдань, що постають перед владою та економічними суб'єктами. Тому Всеукраїнська економічна платформа «Зроблено в Україні» має стати гнучким управлінським інструментом, а її адаптивність має забезпечуватися максимальною інклюзивністю формування концептуальних підходів та механізмів функціонування платформи як на етапі її започаткування, так і в подальшому.

1. Про Всеукраїнську економічну платформу «Зроблено в Україні»: Указ Президента України від 26 січня 2024 р. № 31/2024. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/312024-49569>.

2. Про невідкладні заходи із забезпечення економічної безпеки на період дії правового режиму воєнного стану: рішення Ради національної безпеки і оборони України від 23 січня 2024 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001525-24#Text>.

3. Про Раду з підтримки підприємництва в умовах воєнного стану: Указ Президента України від 26 січня 2024 р. № 30/2024. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/30/2024#Text>.

УДК 330.3:338.245

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/226-228

Світлана ХАМІНІЧ

професор кафедри аналітичної економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор економічних наук, професор

ЕКОНОМІЧНА СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ У СУЧАСНОМУ ВИМІРІ

У сучасному глобалізованому світі поняття національної безпеки стає все більш багатограним і включає різні аспекти, у тому числі економічні. Економічна складова національної безпеки відіграє ключову роль у забезпеченні стабільності та процвітання держави. Однак у сучасному вимірі ця складова стикається з низкою проблем та викликів, що потребують комплексного підходу та пошуку ефективних рішень.